

EIN FJARSKOTIN HEIMUR

1. partur

Loftmynd av St Kilda.
Fremst er Boreray, í
miðjuni Stac Lee og
og Hirta í baksýni

Til fólkíð rýmdi inn á skotska meginlandið, var St. Kilda fjaraskotnasti bygdi parturin av bretska oyggjunum. Hetta hevði verið so í meira enn 1000 ár og hevði allar dagar hugtakið tey, sum búðu inni á meginlandinum. »Tað tykist mestsum ótrúligt«, skrivaði ein albilin blaðmaður hjá blaðnum »The Globe« einaferð miðskeiðis í nitjandu öld, »at eitt sovorðið lítið nið-

ursetupláss, ið samstundis er eitt frágæra tjóðveldi, skal vera til sum partur av bretska heimsveldinum. Uttanfyrir meldurin av okkara algoysta handilslivi, ónervaður av politikki og púra avbyrgdur frá umheiminum, livir St Kilda-búgvinn sitt einfalda liv. Tá ið deyðin vitjar hann, verður hann uttan nakað hóvasták friðarlaga jarðaður í tí litlu girðingini, sum her ger nyttuna

sum »Guds akur«, millum iheimligar klettur og heggjar. Sjófuglurin syngur honum gravarsálm og Atlantssjógvarnir ringja yvir leiði hansara.»

St Kilda er ikki navnið á nakrari stakari oyggj, men á einum oyggjaflokki, sum liggur í Atlantshavi einar 110 fjórðingar vestur úr skotska meginlandinum. Næsta oyggin er Uist í teimum ytru Hebridunum 45

fjórðingar eystan fyri St Kilda. Næsta skipahavn er Lochmaddy einar 65 fjórðingar burturi. Dunvegan á oynni Skye liggur 80 fjórðingar burturfrá og til Cestlebay á oynni Barra eru einir 90 fjórðingar. Menn eru ikki samdir um upprunan til navnið St Kilda. Eitt gamalt hálendskt kort frá 1666 er tað fyrsta, sum nevnr oyggjaflokkinn »S. Kilda«. Ikki verður hildið, at nakað halgimenni nakrantið hevur livað við hesum navni, og tá oyggjábúgvinn sjálvir tosaðu um heimplássið, var tað ikki meir enn av hendingi, at teir nýttu tað. St. Kilda-búgvinn umtalaðu altíð oynna Hirta, tá teir skuldu siga frá føðiplássi- num og til er eitt gamalt ítalskt kort, har ein oyggj vestan fyri skotska meginlandið verður kallað »Hirtha«.

Hirta er tann størsta av oyggjunum, o.u. 73 km². Har eru tvær vikur: Glen Bay á landnýrðingssíðuni og Village Bay útsyningsmegin. Tað er í hesi seinna, at fólkíð, alt tað nakar veit um, hevur búið. Hesar báðar vikurnar skera seg djúpt inn í oynna og geva henni skapilsí sum eitt »H«. Teir triggir fjallatindarnir Mullach Mor, Mullach Bi og Conachair eru allir meira enn 1000 fótur til hæddar.

Av hinum trimum oyggjunum liggur oyggin

Dun næst Hirta, vestur úr Village Bay. Sundið millum hana og meginoyinna er einans o.u. 50 metrar. Dun líkist einum fingri og røkkur upp í 570 fótur. Oyggin er brøtt vestanfyri, men er eysturhall og har er almikið av grasi. Sagt verður, at tað við hvørt kundi henda, at tað breyt upp um oynna, so røkið stóð tjúkt inn yvir Village Bay.

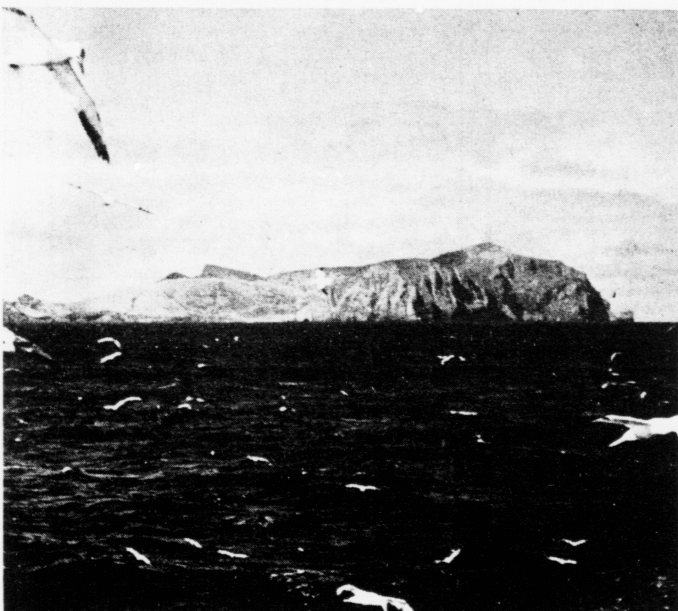
Soay er tann næststørsta oyggin og liggur í ein útnyrðing av Hirta. Eisini millum hesar báðar oyggjar er smalt sund við trimum stakkum: Stac Donna (87 fótur), Stac Biorach (240 fótur) og Stay Stac (200 fótur).

So er Boreray eftir og liggur henda oyggin fyra fjórðingar norðan fyri Hirta. Hon hevur grønar skorar.

Men hesin oyggjaflokkur hevur eisini aðrar høgar dragnar, sum verða røptir »Stacs« (samanber føroyska orðið stakkur): Stac Levenish (203 fótur) liggur uttan fyri Village Bay, Mina Stac (208 fótur) og Bradastac (221 fótur) standa við fótin av klettunum á Conachair. Stac an Armin, sum røkkur upp í 627 fóta hædd, er hægsti stakkur í Bretlandi, men Stac Lee er hin ásynligari av teimum báðum, sær út sum ein yvirvaksin tonna, har hann risir upp úr havi. Hesir báðir stakkar, sum einaferð í tíðini hava verið

landfastir við Boreray, hava mangan fingið ferðamannin at undrast. T.d. skrivaði eingilski rikmaðurin R. A. Smith, tá hann í 1879 var har við skemtifari sínum »Nyanza«: »Hevði hetta verið eitt devlabøli, hevði tað ikki verið ógiligari at sæð til, og høvdu vit ikki hoyrt um tað frammanundan, høvdu vit óivað hildið, at búið nakar her, mátti tað verið okkurt slag við ódjórum«.

Til dampskipini komu í 19. öld, var ferðin til St Kilda bæði drúgv og vandafull. Í 1697 vitjaði søgumaðurin Martin Martin oyggjarnar og tá tók ferðin fleiri samdøgur. Bert eitt bátaslag var tókt hjá honum at fáa til flutningin á oynni Skye, og var hetta opin árabátur. Teir bæði sigldu og róðu í 16 timar, aðrenn teir fingur fyrstu hómingina av Boreray. »Hetta var ein frálika vøkur sjón«, skrivaði Martin Martin, »og setti nýtt stimbur í bátsskipan okkara, sum nú rættiliga setti fótur í bekk at rógva. Meðan teir sótu og togaðu í árarar, góvu vit teimum so nógv av brennivini at drekka, sum teir vildu hava. Ætlan okkara við hesum var góð, men henda »lænta« megi tók so nógv av teirra egnu, at tá vit komu til Boreray, máttu vit leggja bátin fyri varp og biða til dagin eftir at rógva teir fáu fjórðingar til Hirta«.

Á St Kilda er størsta súlubølið í heiminum. Her siggjast nakrar á flogi